ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Первого Андрія Олеговича «Токсокароз котів (поширення, діагностика, заходи боротьби)», що подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії галузі знань 21 Ветеринарія за спеціальністю 211 Ветеринарна медицина

Актуальність теми дисертації. Коти (Кіт свійський, *Felis catus*) відіграють важливу роль у житті людей, збагачуючи їхнє життя емоційно та соціально. Вони стають вірними компаньйонами, допомагаючи справлятися зі стресом. Поряд з цим, коти можуть бути зараженими збудниками зоонозних захворювань, в тому числі, токсокарозом, що є небезпечним для людини. Дослідники доводять, що інвазованість котів *Toxocara cati* у великих та малих містах, а також в сільських місцевостях залишається на достатньо високому рівні у зв'язку із значною кількістю безпритульних котів, які є джерелом розповсюдження паразитів, високою стійкістю токсокар на екзогенних стадіях розвитку та особливостями їх розвитку в організмі хазяїна. Тому, одним із важливих факторів підтримання ветеринарного благополуччя, особливо у містах, є проведення епізоотологічного моніторингу щодо поширення токсокарозу серед котів.

Внаслідок паразитування та життєдіяльності нематод *T. cati* вони виділяють токсини, які потрапляючи у кров, викликають загальну інтоксикацію організму інвазованих тварин, що супроводжується негативними змінами у їх гематологічних та біохімічних показниках як за вираженого клінічного перебігу інвазії, так і на початковій стадії захворювання за безсимптомного перебігу. Дослідження вчених вказують на механічний вплив *T. cati* і тривалий термін виживання їх в кишковому тракті котів, що створює можливість виникнення дисбактеріозу та пригніченням фізіологічного, імунологічного, біохімічного статусу організму тварин. Тому, незважаючи на наявні дослідження в галузі клінічної паразитології, зміни клінічного та гематологічного статусу за токсокарозу котів ще недостатньо вивчені і є актуальним напрямом досліджень.

Найбільш точними методами зажиттєвої діагностики гельмінтозів шлунково-кишкового тракту м'ясоїдних тварин, у тому числі й токсокарозу, є лабораторні копроовоскопічні дослідження, що включають в себе різноманітні флотаційні, комбіновані, якісні та кількісні способи. Вони мають різну діагностичну ефективність і не завжди випробувані за окремих інвазійних захворювань. Тому, актуальним є визначення чутливості відомих способів копроовоскопії під час лабораторного діагностування токсокарозу в котів.

Дегельмінтизація залишається основним засобом, що забезпечує розрив епізоотичного ланцюга за гельмінтозів тварин. Однак, незважаючи на різноманіття лікарських засобів, створених для боротьби з нематодозами травного тракту для котів, їх склад, спосіб застосування, доступність та ефективність є різними. На ряду з цим, для досягнення високої дієвості заходів з

боротьби та запобігання зараження тварин збудниками нематодозів травного тракту, необхідним є проведення дезінвазії, яка дозволяє відвернути накопичення та дозрівання у навколишньому середовищі екзогенних стадій розвитку паразитів. Тому, актуальним є проведення досліджень щодо встановлення ефективності лікарських та дезінвазійних засобів за токсокарозу котів.

У зв'язку з цим, актуальним є дослідження особливостей поширення, окремих ланок патогенезу за токсокарозу котів, а також розробка і впровадження науково обґрунтованих методів лабораторної діагностики та заходів боротьби за токсокарозу котів на території України.

Зв'язок теми дисертації з науковими програмами, планами, темами університету та кафедри. Дисертаційна робота виконана згідно з планом ініціативної науково-дослідної теми кафедри паразитології та ветеринарно-санітарної експертизи факультету ветеринарної медицини Полтавського державного аграрного університету: «Моніторинг, впровадження удосконалених методів діагностики, лікування та профілактики інвазійних хвороб тварин» (номер державної реєстрації 0121U100644, 2023–2027 рр.).

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів. Автором самостійно проведено аналіз першоджерел наукової літератури з напряму досліджень. Виконано відбір матеріалу та його дослідження за всіма методиками. Отримані результати статистично оброблені та узагальнені. Сформульовано висновки та практичні пропозиції виробництву. Вибір теми та напрямів досліджень дисертаційної роботи проведено спільно з науковим керівником. Низку виробничих і лабораторних експериментів дисертантом проведено спільно з науковцями, які є співавторами окремих публікацій, що включені до списку робіт, виконаних за темою дисертації.

Обсяг і структура роботи та її методичний рівень. Основний зміст дисертаційної роботи викладено на 119 сторінках комп'ютерного тексту і включає: вступ, огляд літератури, матеріали та методи досліджень, результати досліджень, аналіз та узагальнення результатів досліджень, висновки, пропозиції виробництву. Робота ілюстрована 21 рисунком, 23 таблицями та містить 8 додатків. Список літератури містить 235 джерел, у тому числі 182 – латиницею.

Огляд літератури написаний автором логічно і послідовно. Зазначимо, що результати експериментів та висновки багатьох дослідників, що вивчали ці питання, ґрунтовно проаналізовані й лаконічно викладені. В кінці цього розділу автор надав висновки. Отже, огляд літератури викладений на достатньому науковому та методичному рівнях. Знання проблеми є важливою підставою того, що структура роботи, методичні підходи, експерименти і їх подальший аналіз взаємопов'язані та цілком обґрунтовані.

Дотримуючись методичної й логічної послідовності, дисертант розробив схеми проведення експериментальних досліджень на тваринах та у лабораторних умовах. У цьому розділі описано основні методики досліджень, які є як сучасними, так і класичними. Це дало можливість автору отримати об'єктивний науковий матеріал. Проведено наступні дослідження: паразитологічні (копроовоскопічні, ідентифікація збудника, визначення екстенс- та інтенсефективності препаратів); епізоотологічні (визначення екстенсивності та інтенсивності інвазії, вікової та сезонної динаміки, породної сприйнятливості);

клінічні; гематологічні (морфологічні, біохімічні); методи випробування й оцінки овоцидної ефективності хімічних засобів; статистичні, що сприяє глибокому розкриттю основних положень дисертації і свідчить про продуману концепцію роботи.

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, не викликає сумніву. Обґрунтованість експериментальних даних підтверджується використанням сучасних методів досліджень, достатньою кількістю виконаних експериментів. Матеріали та методи досліджень, що використані здобувачем для вирішення поставлених завдань, відповідають меті роботи і дають можливість одержати обґрунтовані дані. Результати досліджень опрацьовані статистично, зведені у таблиці, узагальнені та детально опрацьовані.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації та її вірогідність підтверджується:

– високим методичним рівнем поставлених експериментів, логічністю та послідовністю виконання серій досліджень;

– достатньою для одержання вірогідних даних кількістю тварин, які були залучені до експериментів;

– математичною обробкою одержаних результатів, що дало можливість встановити їх вірогідність.

Отже, на основі вищенаведеного, робимо висновок, що ступінь достовірності й обґрунтованості отриманих результатів та запропонованих автором висновків і практичних рекомендацій, які випливають з результатів досліджень, є достатньо високим.

Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру. Отримано нові дані щодо поширення токсокарозу котів з урахуванням способу їх утримання та особливостей перебігу інвазії на території міста Полтава.

Визначено, що найбільш зараженими *Toxocara cati* виявилися коти за вуличного способу утримання (ЕІ – 67,4 %). У 76,8 % інвазованих тварин токсокароз перебігає у вигляді 9 різновидів мікстінвазій травного тракту, де найчастіше співчленами *T. cati* є найпростіші *Cystoisospora* spp. (67,2 %) та цестоди *D. caninum* (38,1 %).

Встановлена залежність показників інвазованості котів токсокарами від їх породи, віку та пори року. Максимальну зараженість *T. cati* встановлено у безпородних котів (ЕІ – 40,7 %), а також у кошенят віком до 6 місяців (ЕІ – 52,2 %). Сезонна динаміка токсокарозу котів характеризується піком інвазії влітку (ЕІ – 31,6 %) і восени (ЕІ – 36,8 %).

Випробувано та експериментально обґрунтовано ефективність запропонованого способу встановлення контамінації дистального відділу кінцівок котів яйцями токсокар.

Отримано нові дані щодо особливостей клінічного перебігу та змін морфологічних і біохімічних показників крові у котів за різної інтенсивності токсокарозної інвазії.

Отримано нові дані щодо ефективності антигельмінтної («Мільбентел», «Селавет», «Празімакс Плюс») та доцільності застосування комплексної терапії

котів (у поєднанні з пробіотиком «Purina Pro Plan FortiFlora Feline Probiotic») за токсокарозної інвазії.

Вперше в Україні визначена овоцидна ефективність сучасних дезінфектантів «Йод однохлористий», «Дезірекс Форте», «Parvo-Virucide» та «Мультиклін Аква» *відносно тест-культур яєць T. cati*, виділених від котів.

Доведено високу ефективність запропонованого способу встановлення контамінації дистального відділу кінцівок котів яйцями гельмінтів.

Практичне значення результатів дослідження. Отримані результати розширюють та поглиблюють існуючі дані щодо епізоотологічних особливостей токсокарозу котів, ефективності методів клінічної та лабораторної копроовоскопічної діагностики, заходів боротьби за токсокарозу котів, а також можуть бути використані під час розробки, організації та проведення науково обґрунтованих комплексних практик для підтримання ветеринарного благополуччя щодо токсокарозу котів.

Матеріали дисертаційної роботи увійшли до «Рекомендацій з діагностики та заходів боротьби за токсокарозу котів», затверджених Нарадою Головного управління Держпродспоживслужби в Полтавській області (протокол № 1 від 7 січня 2026 р.).

Результати експериментальних досліджень використовуються в науково-дослідній роботі та навчальному процесі на факультетах ветеринарної медицини закладів вищої освіти України: Полтавському державному аграрному університеті; Сумському національному аграрному університеті; Львівському національному університеті ветеринарної медицини та біотехнологій імені С .З. Ґжицького; Дніпровському державному аграрно-економічному університеті; Одеському державному аграрному університеті.

Повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації. За темою дисертаційної роботи опубліковано 12 наукових праць, у тому числі: 1 стаття у науковому виданні, що включене до наукометричних баз даних Scopus, Web of Science, 4 статті у фахових наукових виданнях України категорії Б (3 із них – одноосібно), 5 тез доповідей на наукових конференціях, 1 заявка на патент України на корисну модель та 1 методичні рекомендації.

Список праць, опубліковані за темою дисертації:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Публікації у виданнях, що включені до наукометричних баз даних Scopus, Web of Science Core Collection

1. Yevstafieva V., **Perviy A.**, Melnychuk V., Petrenko M., Kone M., Pishchalenko M., Dedukhno A., Krasota O. Comparative effectiveness of disinfectants used in vitro during embryogenesis of *Toxocara cati* nematodes. *Regulatory Mechanisms in Biosystems*. 2026. № 17 (8), e26136. https://doi.org/10.15421/0226136 (Q4) *(Здобувач встановив овоцидну ефективність дезінфікуючих засобів відносно процесу ембріогенезу Toxocara cati та підготував статтю до публікації).*

Публікації у фахових виданнях України категорії Б

2. Первий А. О. Особливості копроовоскопічної лабораторної діагностики токсокарозу котів. *Scientific Progress & Innovations*. 2025. № 28 (2). С. 249–254. https://doi.org/10.31210/spi2025.28.02.39

3. **Первий А. О.,** Євстаф'єва В. О. Зміни біохімічних показників сироватки крові у інвазованих токсокарами котів за різних показників інтенсивності інвазії. *Scientific Progress & Innovations*. 2025. № 28 (3). С. 245–249. https://doi.org/10.31210/spi2025.28.03.37 *(Здобувач провів дослідження біохімічних показників сироватки крові котів за впливу токсокарозної інвазії та підготував статтю до публікації).*

4. Perviy A. Hematological changes in cats infected with Toxocara under different indicators of invasion intensity. *Scientific Messenger of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series: Veterinary Sciences*. 2025. № 27 (119). P. 89–93. https://doi.org/10.32718/nvlvet1191

5. Первий А. О. Удосконалення способу визначення рівня контамінації дистального відділу кінцівок у котів яйцями токсокар. *Scientific Progress & Innovations*. 2025. № 28 (4). С. 168–171. https://doi.org/10.31210/spi2025.28.04.26

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

Первий А. О., Євстаф'єва В. О. Показники активності ферментів у сироватці крові кошенят за токсокарозної інвазії. *Сучасні аспекти лікування і профілактики хвороб тварин. Матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (22–23 жовтня, 2025, м. Полтава)*. Полтава : ПДАУ, 2025. С. 174–176. *(Здобувач визначив вплив токсокарозної інвазії на показники активності ферментів у сироватці крові хворих кошенят та підготував тези до публікації).*

7. **Первий А.,** Євстаф'єва В. Зміни показників активності окремих ферментів сироватки крові у котів за токсокарозної інвазії. *Інноваційні підходи у ветеринарній медицині: контроль заразних та незаразних хвороб тварин. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 80-річчю від дня народження професора, доктора ветеринарних наук, Андрія Володимировича Березовського (28 листопада 2025, м. Суми)*. Суми : СНАУ, 2025. С. 148–150. *(Здобувач визначив рівень активності ферментів у сироватці крові дорослих котів хворих на токсокароз та підготував тези до публікації).*

8. Первий А. О. Вікова динаміка токсокарозу котів. *Вирішення сучасних проблем у ветеринарній медицині. Матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (17–18 лютого 2026, м. Полтава)*. Полтава : ПДАУ, 2026. С. 200–202.

9. Євстаф'єва В. О., **Первий А. О.** Сезонна динаміка за токсокарозу котів. *Актуальні питання ветеринарної морфології, патології та біотехнології. Матеріали науково-практичної конференції викладачів і здобувачів вищої освіти присвяченої пам'яті доктора ветеринарних наук, професора П. М. Гавриліна (1965–2020 роки життя) (19–20 березня 2026, м. Дніпро)*. Дніпро : ДДАЕУ,

2026. С. 226–227. *(Здобувач визначив особливості сезонної динаміки за токсокарозу котів та підготував тези до публікації).*

Євстаф'єва В. О., **Первий А. О.** Показники інвазованості котів різних порід *тваринництва та аквакультури: наука, практика, освіта. Матеріали XIII щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції науково-педагогічних працівників, аспірантів та магістрів, присвяченої Дню науки в Україні (14 травня 2026, м. Житомир).* Житомир: ПНАУ, 2026. С. 193–196. *(Здобувач визначив особливості інвазування котів різних порід токсокарами та підготував тези до публікації).*

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

11. **Первий А. О.,** Євстаф'єва В. О., Мельничук В. В. Рекомендації з діагностики та заходів боротьби за токсокарозу котів. Полтава : ПДАУ, 2026. 28 с. *(Здобувач проаналізував доступні літературні дані, провів наукові дослідження та підготував матеріали для методичних рекомендацій).*

Мельничук В. В., Євстаф'єва В. О., Криворученко Д. О., Нікітан А. Д., **Первий А. О.,** Губський Ю. А. Спосіб встановлення контамінації дистального відділу кінцівок собак і котів ооцистами паразитичних найпростіших, яйцями та коконами гельмінтів : розписка про одержання електронної заявки на корисну модель № u 2026 00410 від 26.01.2026. Київ : УКРНОІВІ, 2026. *(Здобувач встановив ефективність способу встановлення контамінації дистального відділу кінцівок котів яйцями токсокар).*

Відомості щодо проведення біоетичної експертизи дисертаційних досліджень. Експериментальна частина роботи проводилась з урахуванням «Загальних етичних принципів експериментів на тваринах», схвалених на Національному конгресі з біоетики (Київ, 2001) із дотриманням міжнародних вимог Європейської конвенції «Про захист хребетних тварин, що використовуються для дослідних та інших наукових цілей» (Страсбург, 1986) (висновки біоетичної експертизи від 29.06.2026 р. протокол № 2 С/ІІ).

Дотримання принципів академічної доброчесності. У представленій дисертаційній роботі не виявлено академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації. Дисертація є завершеною науковою роботою, а одержані результати, важливі для науковців з паразитології, біології та мають практичне значення для фахівців з ветеринарної медицини.

Робота виконана повністю самостійно без залучення технологій ШІ. Наукові положення, результати, емпіричні дані та висновки є виключно власним інтелектуальним внеском здобувача.

Висновок

Дисертаційна робота Первого Андрія Олеговича на тему: «Токсокароз котів (поширення, діагностика, заходи боротьби) оформлена згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та МОН України від 31.05.2019 № 759 (зі змінам і доповненнями), є завершеною науково-дослідною роботою, яка за актуальністю обраної теми, науковою новизною, теоретичним та практичним значенням отриманих результатів, рівнем і обсягом виконаних досліджень, повністю відповідає вимогам, що передбачені Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 зі змінам і доповненнями), і рекомендована до проведення публічного захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії галузі знань 21 Ветеринарія за спеціальністю 211 Ветеринарна медицина.

Рішення прийняте відкритим голосуванням:
за – 17
проти – 0
утримались – 0.

Голова засідання:
доктор ветеринарних наук, професор,
професор кафедри хірургії та акушерства
Полтавського державного
аграрного університету Сергій КУЛИНИЧ

Секретар засідання:
доктор філософії, завідувач навчально-наукової
лабораторії кафедри паразитології та
ветеринарно-санітарної експертизи
Полтавського державного
аграрного університету Олександр ДОЛГІН

«10» вересня 2026 р.

ЗАВІРЯЮ
Начальник відділу кадрів Полтавського державного аграрного університету
Олена ОВЧАРУК